

Betalningsbalans och utlandsställning

Beskrivning

Innehållsförteckning

Betalningsbalans och utlandsställning	1
Beskrivning	1
Allmänt.....	1
Lagstiftning	2
Statistikansvar	2
Publicering och åtkomst.....	4
Kalendarium	4
Åtkomst	4
Sammanställning och korrigerering	4
Begrepp, källor och sammanställning.....	5
Bytesbalans.....	5
Varuhandel.....	5
Tjänster	5
Faktorinkomster.....	7
Löpande transfereringar.....	7
Kapitaltransfereringar	8
Skattning av månads- och kvartalsstatistik som saknas för bytesbalansen	8
Finansiell balans och utlandsställning	8
Generella drag i statistiksystemet för finansiella poster	9
Direktinvesteringar	10
Portföljinvesteringar	11
Övriga investeringar	11
Finansiella derivat.....	12
Centralbankens valutareserv	13
Skattning av månads- och kvartalsstatistik som saknas i den finansiella balansen och kapitalavkastningen	13
Uppgifternas riktighet och noggrannhet	14
Processkvalitet.....	14
Statistikfel: restpost	14
Revideringar	15

Allmänt

Betalningsbalansstatistiken är en sammanställning av en ekonomis reala och finansiella transaktioner med omvärlden och utgör en del av det nationella räkenskapssystemet. Betalningsbalansen består av en bytesbalans, en kapitalbalans och en finansiell balans. Bytesbalansen visar hur transaktioner med utlandet – utrikeshandeln med varor och tjänster, faktorinkomster och löpande transfereringar – påverkar nationalinkomsten och balansen mellan ekonomins sparande och investeringar i samhällsekonomin.

Kapitalbalansen omfattar enbart kapitaltransfereringar. Den finansiella balansen visar finansieringen av bytesbalansunderskott eller investeringen av bytesbalansöverskott i utlandet och täcker direktinvesteringar, portföljinvesteringar, övriga investeringar, finansiella derivat och förändringar i centralbankens valutareserv.

Statistiken över utlandsställningen innehåller stockuppgifter över utländska tillgångar och skulder till följd av kapitalflöden som redovisas i den finansiella balansen. Tillgångarna och skulderna upptas till värdet vid statistikperiodens slut.

Statistiken över betalningsbalansen och utlandsställningen sammanställs enligt reglerna och rekommendationerna i IMF:s betalningsbalansmanual (femte upplagan 1993). I Europa utfärdas motsvarande regler av Europeiska centralbanken (den finansiella balansen), Eurostat (bytesbalansen) och OECD (direktinvesteringar)¹.

Lagstiftning

Finlands Banks rätt att samla in statistik baserar sig på rådets förordning (EG) nr 2533/1998, ändrad 951/2009, om Europeiska centralbankens insamling av statistiska uppgifter och på lagen om Finlands Bank (214/1998). Tullstyrelsen och Statistikcentralen samlar också in statistik med stöd av lag.

Finland har skyldighet enligt lag att sammanställa och rapportera betalningsbalansstatistik till Europeiska centralbanken (ECB) (riktlinje ECB/2004/15, ändrad ECB/2007/3), Europeiska gemenskapernas statistikkontor (Eurostat) (Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 184/2005, ändrad (EG) nr 707/200) och Internationella valutafonden (IMF).

Statistikansvar

Statistiken över betalningsbalansen och utlandsställningen sammanställs av statistikenheten vid Finlands Bank. Basuppgifterna samlas in i samarbete med Tullstyrelsen och Statistikcentralen.

Tullstyrelsen samlar in uppgifter om varuhandeln med utlandet och publicerar utrikeshandelsstatistik, medan Statistikcentralen samlar in data om utrikeshandeln med tjänster, de löpande transfereringarna och kapitaltransfereringarna. Finlands Bank samlar in uppgifter för statistiken över den finansiella balansen,

¹ IMF (1993): Balance of Payments Manual, Fifth Edition; ECB (november 2004): European Union Balance of Payments/International Investment Position statistical methods; Eurostat (maj 2004): Balance of Payments Vademecum; The OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment (1996); samt den gemensamma handboken för alla internationella organisationer: Manual on Statistics of International Trade in Services (2001).

kapitalavkastningen och utlandsställningen. Finlands Bank svarar för överföringen av statistik till internationella organisationer.

Tabell 1. Myndigheternas arbetsfördelning vid insamling av statistik för betalningsbalansen

Betalningsbalanspost	Statistikproducent/rapporteringsfrekvens
Bytesbalans	
Varuhandel	Tullstyrelsen – månadsdata
Transporter	Statistikcentralen – kvartalsdata
Resevaluta	Statistikcentralen – kvartalsdata
Övriga tjänster	Statistikcentralen – kvartals- och årsdata
Faktorinkomster	Finlands Bank – månadsdata, Statistikcentralen – årsdata
Löpande transfereringar	Statistikcentralen – kvartals- och årsdata
Kapitaltransfereringar	Statistikcentralen – kvartals- och årsdata
Finansiell balans	
Direktinvesteringar	Finlands Bank – månads- och årsdata
Portföljinvesteringar	Finlands Bank – månads- och årsdata
Övriga investeringar	Finlands Bank – månads- och årsdata
Lån och depositioner	Finlands Bank – månadsdata och månadsskattningar
Handelskrediter	Finlands Bank – månadsdata
Övrigt kapital	Finlands Bank – månadsdata
Finansiella derivat	Finlands Bank – månadsdata
Centralbankens valutareserv	Kalkylmässig restpost
Restpost	

Publicering och åtkomst

Kalendarium

Kalendarium för betalningsbalansen finns i statistikpublikationerna och på Finlands Banks webbplats (http://www.suomenpankki.fi/sv/suomen_pankki/tahtumakalenteri/Pages/default.aspx).

Åtkomst

Betalningsbalansstatistiken publiceras på Finlands Banks webbplats och i form av tidsseriedatabaser. På Internet publiceras Finlands Banks betalningsbalansmeddelande månadsvis och nedbrutet på betalningsbalans, utlandsställning och bruttoutlandsskuld kvartalsvis. Årsstatistiken över betalningsbalansen innehåller långa tidsserier över posterna i betalningsbalansen och utlandsställningen och korsvisa redovisningar efter sektor och instrument. Bytesbalansstatistiken bryts ned på tjänsteposter i årspublikationen.

Tidsseriedatabaserna över Finlands betalningsbalans underhålls och delas för närvarande av Statistikcentralen och Etlatieto Oy. Databaserna innehåller detaljerad månads-, kvartals- och årsstatistik i långa tidsserier över betalningsbalansen och utlandsställningen.

Sammanställning och korrigerering

Den månatliga betalningsbalansen publiceras ca 6 veckor efter statistikmånadens utgång strax efter utrikeshandelsstatistiken. I samband med decemberstatistiken publiceras preliminär helårsstatistik omkring mitten av februari. I varje månadsmeddelande har statistiken för föregående månad korrigerats. Månadsmeddelandet innehåller också skattningar av de data som insamlas kvartals- och årsvis. Den mer omfattande årsstatistiken sammanställs inom ca 10 veckor. Revideringarna och korrigeringarna av månads- och kvartalsstatistiken har inpassats i samma rytm.

Årsstatistik enligt enkäterna över direktinvesteringar och övriga tjänster färdigställs före hösten påföljande år när alla basuppgifter har kommit in. Årsstatistiken för föregående år revideras enligt ECB:s och Eurostats regler i slutet av mars och september. Årsstatistiken avstäms då mot månads- och kvartalsstatistiken i tidsserierna. Också uppgifterna för statistikåret innan korrigeras. Detaljerat [tidsschema för utgivning och revidering](#) finns på Finlands Banks webbplats. Statistiken blir slutlig inom drygt två år efter statistikårets utgång.

Begrepp, källor och sammanställning

Bytesbalans

Varuhandel

Varuimporten, som i utrikeshandelsstatistiken redovisas till cif-värden, omräknas för betalningsbalansen till fob-värden², och frakt och försäkring omförs från varuimport till transporter. Tullstyrelsens utrikeshandelsstatistik kompletteras också med värdet på fartygens och flygplanens bränsleförbrukning. I den landfördelade varuhandeln i betalningsbalansstatistiken redovisas exporten efter destinationsland, importen inom EU efter avsändarland och importen från länder utanför EU efter ursprungsland.

Tullstyrelsen samlar in de data som behövs för varuhandelsstatistiken. Uppgifter om Finlands handel med länder utanför EU erhålls ur förtullningssystemet. Importörer och exportörer rapporterar statistik över handeln inom EU månatligen enligt EU:s Intrastatsystem till tullverkets regionalförvaltning, som kontrollerar och vidarebefordrar statistiken till Tullstyrelsen.

Tullstyrelsens statistiksystem finns beskrivet på Tullens webbplats:

http://www.tulli.fi/sv/finska_tullen/utrikeshandelsstatistik/statistikforing/handbok/index.jsp.

Tjänster

Statistikcentralen samlar in data för statistiken över resevaluta, transporter, försäkringar och andra s.k. övriga tjänster genom enkäter. Som hjälp vid sammanställningen av tjänsteposter utnyttjas vidare statistik insamlad för administrativa behov och expertskattningar.

Tjänster: transporter

Transportposten omfattar främst utgifter för sjöfrakt och fartygens stuveri-, hamn-, farleds- och lotsavgifter. Inkomsterna från sjöfrakt består av intäkter som finska rederier tjänat in på transport av utländskt gods. Motsvarande utgifter är kostnader för sjöfrakt som betalats till utländska fraktare. En annan viktig inkomstpost är intäkter från transport av utländska passagerare med nedbrytning på sjö- och flygtransport. Motsvarande utgifter är kostnader för sjö- och flygtransport som inläningar betalat till utländska transportföretag.

² Från importen, som redovisas till cif-värde i Tullstyrelsens utrikeshandelsstatistik, avräknas utländska fraktares och försäkringsgivares andel, som omförs till transport- och försäkringskostnader.

Transportstatistik inhämtas från flera källor. Statistiken över sjöfartens transportinkomster (= export av transporter) och till en del transportutgifter (= import av transporter) samt trafikkostnader som betalats till utlandet baseras i huvudsak på statistiken "[Inkomster och utgifter inom utrikessjöfarten](#)" som sammanställs av Statistikcentralens enhet för företagskonjunkturer. De utländska fraktutgifterna estimeras också utifrån utländska rederiers marknadsandelar och deras varu- och länderfördelade import. Statistik över transportinkomster inom flygtrafiken inhämtas från inhemska flygbolag genom enkäter. Utifrån dessa uppgifter och marknadsandelarna av flygtrafiken från Finland till utlandet uppskattas de utländska flygbolagens intäkter från Finland. Statistiken över inkomster från utlandet för landtransporter baseras på expertskattningar från Finlands Lastbilsförbund. Motsvarande utgifter uppskattas på basis av intäkterna.

Tjänster: resevaluta

I posten resevaluta statistikförs alla andra resekostnader utom transporterna länder emellan, som redovisas i posten transporter. I posten resevaluta inräknas kostnaderna för kryssningar, för säsong- och gränsarbetare och för studier och sjukvård i utlandet.

Den främsta källan för statistik över resevalutainkomster är [intervjuerna vid gränserna](#), kompletterad med [inkvarteringsstatistik](#) enligt EU:s direktiv 95/57/EG om turiststatistik. För uppgifter om resevalutautgifterna är den främsta källan Statistikcentralens [undersökning "Finländarnas resor"](#). Den utförs som en urvalsbaserad telefonenkät vars målgrupp är 15–74-åringar som är fast bosatta i Finland. Urvalet överensstämmer med konsumentbarometern. Vid beräkningen av resevalutautgifterna utnyttjas också annan resestatistik, t.ex. statistik över charterresor per flyg insamlad av Resebyråbranschens förbund i Finland samt passagerarstatistik för internationell flyg- och båttrafik. Vidare utnyttjas gränsbevakningsväsendets statistik över EU:s trafik vid de yttre gränserna med nedbrytning på resenärer efter nationalitet.

Tjänster: övriga tjänster

Till övriga tjänster räknas försäkringstjänster och finansiella tjänster, post- och telekommunikationstjänster, byggtjänster, IT- och informationstjänster, royalties och licensavgifter, övriga företagstjänster samt personliga tjänster, kultur- och rekreationstjänster.

Statistikcentralens regelbundna statistik över utrikeshandeln med tjänster täcker posten övriga tjänster i betalningsbalansen, exklusive försäkringstjänster och finansiella tjänster. En beskrivning av innehållet, begreppen och metoderna i tjänstehandelsstatistiken finns på [Statistikcentralens webbplats](#).

Statistik över försäkringsinkomster och -utgifter från utlandet inhämtas från årsenkäten som Finansinspektionen genomför. Enkäten omfattar alla företag som säljer försäkringar i Finland. Varuförsäkringsstatistiken baseras till största delen på resultatet av den enkät om frakt och försäkring av varuhandeln som Tullstyrelsen genomför på bestämda år. I tjänsteenkäten efterfrågas också uppgifter om försäkringstjänster från utlandet.

Faktorinkomster

Ersättningar till anställda

Löner och arvoden som inräknas i faktorinkomster omfattar ersättningar för yrkestjänster och andra personliga löner och arvoden samt arbetsgivarnas socialförsäkringsavgifter. Enligt statistiken över verkställd beskattning innehåller hushållens löneinkomster från utlandet endast lön och arvoden som intjänats under en utlandsvistelse på högst sex månader.

Lönerna för högst ett år långa anställningar uppskattas genom att siffran enligt ovannämnda statistik höjs på basis av en expertskattning. Löner utbetalda till utlandet är expertskattningar baserade på antalet utländska löntagare i Finland och genomsnittslönerna i Finland. Lönernas andel av faktorinkomsterna är tillsvidare mycket liten.

Kapitalavkastning

Kapitalavkastningen utgörs av ersättningar baserade på finansiella tillgångar och skulder. Kapitalavkastningen innehåller avkastning och ränta på eget kapital, utdelning och ränta på portföljinvesteringar, ränta på övriga investeringar och avkastning på valutareserven. Aktieutdelningen redovisas på betalningsbasis (kontantprincipen) och räntorna på upplupen basis (prestationsprincipen). Utdelningen på eget kapital i direktinvesteringarna redovisas när den är utbetalbar, men i praktiken rapporterar åtminstone de mindre företagen den först när den betalats ut. Från avkastningen på eget kapital avräknas den utdelning direktinvesteringsföretagen betalat ut. Skillnaden redovisas som återinvesterade vinstmedel. Motposten är direktinvesteringar i den finansiella balansen. Kapitalvinster eller -förluster inräknas inte i avkastning på eget kapital. Räntorna på lånen mellan moder- och dotterföretag redovisas nettade enligt investeringsriktningsprincipen (directional principle).

Statistiken över kapitalavkastning baseras i huvudsak på enkätundersökningar utförda av statistikenheten vid Finlands Bank (se avsnitt 3.2.1). Kapitalavkastningsstatistiken uppgörs enligt investeringskategori/typ. Avkastningen på eget kapital i direktinvesteringar, dvs. andelen av vinsten i direktinvesteringsföretagen, beräknas årsvis utifrån enkätsvaren med bokslutsdata. Upplupna räntekostnader för omsättbara masskuldebrev statistikförs enligt uppgifterna per värdepapper i Europeiska centralbankens centrala värdepappersdatabas.

Löpande transfereringar

Vederlagsfria löpande transfereringar fördelas på privata och offentliga. Privata transfereringar omfattar gåvor till utlandet, privata bidrag, arv, skatter, pensioner och övriga löpande transfereringar. EU-stöd till jordbruket redovisas också som privata transfereringar. Övriga privata transfereringar avser försäkringspremier och skadestånd.

De offentliga transfereringarna omfattar statliga och kommunala bidrag, medlemsavgifter till internationella organisationer och utvecklingsbistånd.

Som underlag för privata transfereringar används historiska data, administrativa budgetsiffror och expertskattningar och för övriga privata transfereringar enkäten om försäkringstjänster. Preliminära uppgifter om offentliga transfereringar samlas in från statens bokföring som erhålls från Statskontoret och kontrolleras av Statistikcentralen vid slutet av året mot bokslutsdata och specialrapporter. Specialrapporterna baseras på EU:s Finlandsstatistik över subventioner och andra EU-betalningar.

Kapitaltransfereringar

Kapitaltransfereringar avser investeringsstöd och övriga kapitaltransfereringar (t.ex. överföring av äganderätter till anläggningstillgångar och efterskänkning av fordringar). Merparten av kapitaltransfereringarna i Finlands betalningsbalans utgörs av investeringsstöd och de övriga kapitaltransfereringarna är till omfattningen obetydliga. Investeringsstöden hänför sig i första hand till EU:s struktur- och jordbruksfonders betalningar till den offentliga och privata sektorn.

Statistiken om kapitaltransfereringar baseras på administrativt material, i första hand statens bokslut, som Statistikcentralen har tillgång till.

Skattning av månads- och kvartalsstatistik som saknas för bytesbalansen

Bankens statistikenhet gör preliminära månadsskattningar av tjänsteposter med metoder som baseras på strukturella tidsserie- och indikatormodeller. Tjänstehandeln estimeras som en del av utrikeshandeln. Indikatorer och prediktorer används som oberoende variabler i modellsystemet. Kvartalsresultaten månadsfördelas jämnt.

Data revideras i två omgångar. Först när kvartalsdata över resevaluta, transporter och övriga tjänster kommer in. Den andra revideringen sker i september när årsenkäten för övriga tjänster färdigställs.

Årsstatistiken över mindre poster, såsom löner, privata löpande transfereringar och kapitaltransfereringar, månadsestimeras enligt huvudregeln utifrån föregående års siffror, som månadsfördelas rakt av.

Finansiell balans och utlandsställning

Statistikföringen av den finansiella balansen och utlandsställningen baseras på rekommendationerna och klassifikationerna i IMF:s betalningsbalansmanual (femte upplagan) och de tolkningar av dem som gjorts i Europa (ECB, Eurostat). Enligt IMF:s klassifikation fördelas direktinvesteringar, portföljinvesteringar, övriga investeringar, finansiella derivat och förändring av valutareserven på instrument. Övriga investeringar bryts

ned på lån, inlåning, handelskrediter och övriga tillgångar och skulder. Sektorindelningen följer den officiella sektorindelning som gäller för bland annat nationalräkenskaperna. Övriga investeringar kan delas upp i långfristiga och kortfristiga tillgångar och skulder.

Generella drag i statistiksystemet för finansiella poster

Vid Finlands Bank bygger statistiken över flödesuppgifter för den finansiella balansen och kapitalavkastningen och stockuppgifter för utländska tillgångar och skulder på enkätundersökningar som infördes 1991. Sedermera har enkäterna reviderats regelbundet. Det finns tre typer av betalningsbalansenkäter:

1. Månads- och årsenkäter om utländska tillgångar och skulder för insamling av uppgifter om ställningsvärden och stockförändringar (netto), värderingsposter och motsvarande räntor och dividender efter sektor.
2. Månadsenkäter om värdepappersförmedling riktade till kontoförande institut (finländska depåhållare av värdepapper).
3. Årsenkäter om direktinvesteringar baserade på bokslutsdata.

Enkäternas innehåll i detalj och de praktiska förfarandena för datainsamling har beskrivits i [rapporteringsanvisningar för betalningsbalansstatistik](#) på Finlands Banks webbplats.

Vidare insamlas för betalningsbalansen data också i samband med insamling av balansdata monetära finansinstitut och placeringsfonder till ECB.

Grundprincipen för statistiksystemet är enkätundersökningar riktade direkt till källan, dvs. till de institutionella enheter som fattar investerings- eller finansieringsbesluten. Betalningsbalansenkäterna utförs i form av totalenkäter som inte omfattar små företag.

Ramarna^[1] för enkäter till företagssektorn läggs upp med hjälp av Statistikcentralens företagsregister, som innehåller information om cirka 300 000 enheter och en markering om utländskt ägande. Vidare finns där en lista över företag som har utländska dotterföretag. Ramarna kompletteras utifrån skatteförvaltningens balansräkningsuppgifter för de 15 000 största företagen och statistik från Finlands Banks enkäter. Betalningsbalansenkäterna för företagssektorn omfattar sådana företag vars utländska tillgångar och skulder utifrån dessa källor förutspås vara störst. I praktiken har omkring 90–140 företag omfattats av månadsenkäten och och sammanlagt cirka 1 000–1 200 företag av årsenkäterna.

^[1] Enkätens urvalsram är den praktiska motsvarigheten till den teoretiska målpopulationen. Urvalsramen är en lista över företag som är relevanta för undersökningen och möjliga att nå, dvs. kontaktinformation står till förfogande.

Övriga aktörer inom finanssektorn som inte uppfyller definitionen av monetära finansinstitut eller placeringsfonder tas med i betalningsbalansenkäterna utifrån Finansinspektionens data, skatteförvaltningens balansdata och företagsregistret, dvs. på samma sätt som inom företagssektorn.

Direktinvesteringar

Begrepp

Direktinvestering avser en transaktion varmed en enhet i ett land förvärvar ett varaktigt bestämmande inflytande över någon enhet i ett annat land genom nybildande eller förvärv av företag. Bestämmande inflytande uppstår i praktiken om ägandet är minst 10 procent.

Direktinvesteringsskapitalet indelas i eget kapital och främmande kapital. Motposten till återinvesterade vinstmedel i bytesbalansen redovisas under eget kapital. Transaktioner med aktier i företaget, aktier tecknade vid riktade emissioner och övriga investeringar i grundkapital räknas som eget kapital. Till främmande kapital hänförs enskilda lån, leasingkrediter, insättningar på koncernkonton, kapitallån jämförbara med eget kapital, handelskrediter och låneräntor som redovisas på upplupen basis som resultatregleringar, masslån och penningmarknadsinstrument. Om både borgenären och gäldenären driver annan verksamhet än finansieringsverksamhet ska endast s.k. eviga lån upptas i främmande kapital under direkta investeringar.

Direktinvesteringar bokförs i statistiken enligt den s.k. investeringsriktningen. Detta innebär att den finländska investerarens tillgångar och skulder mot dess utländska investeringsobjekt bokförs under direktinvesteringar i utlandet. Det finländska investeringsobjektets skulder och fordringar mot dess utländska moderföretag bokförs i direktinvesteringar i Finland.

Statistik

Den viktigaste källan för statistiken över direktinvesteringar är de årliga bokslutsenkäterna. Undersökningarna utförs i form av totalenkäter som inte omfattar små företag. Uppgiftslämnarna väljs så att ca 90 procent av totalvärdet på investeringarna täcks. Ramarna baseras på företagsregistret och dess uppgifter om utländskt ägande samt koncernregistret med dess uppgifter om dotterbolag. Värdet för den småföretagsandel som inte efterfrågas uppskattas utifrån skatteförvaltningens balansräkningsuppgifter genom estimering av relationer mellan direktinvesteringsvariabler och motsvarande balansvariabler (regressionsekvation) för de minsta företagen i enkätundersökningen. Enkätresultaten blir klara till påföljande höst.

Månadsenkäten över utländska tillgångar och skulder används också för rapportering av direktinvesteringar och har därför skräddarsyttts för olika strata för eliminering av överlappningar. Den löpande statistiken

omfattar också löpande rapportering av direktinvesteringar och särskilda enkäter om företagsförvärv. Statistikproduktionsprocessen är upplagd så att statistiken kompletteras efterhand.

Portföljinvesteringar

Begrepp

Till portföljinvesteringar räknas värdepapperstransaktioner som varken är direktinvesteringar eller hänförs till valutareserven. Portföljinvestering avser förvärv och avyttring av värdepapper varefter ägarandelen eller rösträtten i företaget är lägre än 10 procent. Sålda och köpta poster redovisas till marknadsvärde och de kapitalvinster som realiserats vid ägarbytet syns då i värderingsposterna mellan stockförändringar och flöden.

Värdepapperstransaktionerna uppdelas i aktier/andelar och räntebärande värdepapper. Till den första gruppen räknas aktier, andelsbevis och andelar i placeringsfonder. Till räntebärande värdepapper räknas masskuldebrev och penningmarknadsinstrument. I praktiken består merparten av dessa värdepappersskulder av masskuldebrev emitterade i utlandet.

Statistik

Uppgifterna om portföljinvesteringar insamlas från månadsenkäterna till kontoförande institut och om utländska tillgångar och skulder. Uppgifterna insamlas per värdepapper och de klassificeras utifrån Europeiska centralbankens centrala värdepappersdatabas som innehåller basuppgifter om nästan alla värdepapper som är föremål för aktiv handel globalt. Enkäterna gäller endast utestående belopp medan flödesuppgifter om värdepapperstillgångar och -skulder härleds från differenserna mellan stockuppgifterna med beaktande av värdeförändringarna.

Övriga investeringar

Begrepp

Till övriga investeringar räknas lån och depositioner, handelskrediter och övriga tillgångar och skulder.

Lån avser bilaterala låneavtal mellan långgivare och låntagare och är inte omsättbara. Också långfristiga leasingavtal räknas som lån. Finansiell leasing är vanlig vid hyra av fartyg och stora maskiner. Värdepapperstransaktioner under återköpsavtal, s.k. repor, behandlas enligt internationell praxis som lån mot säkerhet, trots att de juridiskt sett inte är lån. Repor motsvarar lån mot säkerhet som består i värdepapper som ursprungligen ägts av säljaren. Till lån räknas begreppsmässigt också masskuldebrev av typen private placement.

Depositioner avser insättningar som är tidsbundna eller återbetalbara på anfordran. De kan användas till utbetalningar utan några större kostnader eller begränsningar. Till depositioner räknas också kontanta tillgångar.

Under handelskrediter redovisas exporttillgångar och exportförskott och importskulder och importförskott. Handelskrediter är krediter i anslutning till handel med varor och tjänster, såsom kontoskulder, leverantörskrediter (betalningstid beviljad av utländska säljare), leverantörsskulder och förskott från utländska köpare för planerade eller kommande prestationer.

Till övrigt kapital hänförs till exempel betalningsförmedlingsskulder och -tillgångar mellan banker, betalningstidsskulder och -tillgångar avseende värdepappershandel, försäkringsföretagens återförsäkringskontoskulder och -tillgångar och depåer och företagets växelfinansiering. Vidare redovisas under övrigt kapital alla instrument som inte kan hänföras till någon annan betalningsbalanspost.

Statistik

Uppgifterna om övriga tillgångs- och skuldposter insamlas genom Finlands Banks enkäter om utländska tillgångar och skulder (se punkt 3.2.1).

För Finlands betalningsbalans särredovisas inte utbetalda lån och amorteringar, utan lånen rapporteras som nettoförändringar (utbetalningar minus amorteringar). För finansiell leasing redovisas leasingobjektet under varuhandel och leasingavgifterna som lån. Leasingbetalningarna redovisas som amorteringar och räntorna som räntor på övriga investeringar.

Statistik över handelskrediter samlas in med enkäten om företagets och statens utländska tillgångar och skulder. Resultaten från enkätundersökningarna för den löpande statistiken uppräknas med enkäternas täckningsandel, eftersom det finns fler exportörer och importörer än företag av väsentlig betydelse i fråga om finansiella transaktioner.

Den viktigaste posten under övriga tillgångar och skulder är interbankinlåningen som till sin karaktär är kortfristig, med stor volym och rörlighet. Statistik om interbankinlåning härrörs till betalningsbalansen från de monetära finansinstitutens balansstatistik.

Finansiella derivat

Begrepp

Derivat är finansiella instrument vars pris fastställs utifrån värdet på en annan råvara. En dylik råvara, dvs. underliggande tillgång, kan i princip vara vilken produkt som helst, till exempel valuta, ränta, aktie, index eller råvara. Derivat avser optioner, optionsbevis (warranter), terminer, futurer och valuta- och ränteswappar.

Statistik

Transaktioner som hänförs till derivat och motsvarande utestående tillgångar och skulder statistikförs separat från de underliggande tillgångarna. Kapitalflöden som hänförs till derivaten redovisas som nettoförändringar utan nedbrytning av flödesuppgifter på tillgångar och skulder. Under nettoförändringarna redovisas de betalningsflöden (kassaflöden) under statistikperioden som härrör från kontrakt med personer bosatta i utlandet. Som betalningsflöden rapporteras bl.a. premier som betalas när standardiserade derivatkontrakt sluts, mellanavräkningar under deras löptid (s.k. marginalbetalningar som inte betalas tillbaka), nettovärdesavräkningar när kontrakten löper ut och alla nettobetalningar mellan parterna för icke standardiserade kontrakt.

Derivatens utestående belopp fördelas på tillgångar och skulder. Utestående tillgångar utgör summan av alla derivatavtal med positiva marknadsvärden medan utestående skulder utgör summan av värdet på alla avtal med negativa marknadsvärden. Ett kontrakt har ett positivt marknadsvärde ur inlänningens synvinkel när den utländska motparten skulle bli nettobetalningsskyldig gentemot den inhemska rapportören om kontraktet avvecklades omedelbart (dvs. vid slutet av månaden). På motsvarande sätt är marknadsvärdet negativt när den inhemska rapportören skulle bli nettobetalningsskyldig gentemot den utländska motparten. Värdena på derivatinstrumentens underliggande instrument bokförs inte i derivatavtalens värden.

Centralbankens valutareserv

Valutareserven statistikförs enligt IMF:s och ECB:s anvisningar. Valutareserven innehåller monetärt guld, särskilda dragningsrätter, reservpositioner i IMF och fordringar i utländsk valuta. Som växelkurs används valuteringsdagens avistakurs och posterna redovisas till marknadsvärde.

Uppgifterna om valutareserven i betalningsbalansen baserar sig på Finlands Banks bokföring.

Skattning av månads- och kvartalsstatistik som saknas i den finansiella balansen och kapitalavkastningen

Återinvesterade medel i preliminär statistik uppskattas av Finlands Bank, eftersom enkätsvaren finns att tillgå först i september året efter statistikåret. Skattningen av investeringsobjektens resultat i månads- och kvartalsstatistiken för innevarande år baseras på den sista årsenkätens uppgifter. Den allmänna internationella ekonomiska utvecklingen och förändringar i företagsstrukturer beaktas också i skattningen. Årsestimaten fördelas jämnt över alla månader. Den månatliga skattningen av återinvesterade vinstmedel bygger på information om utbetalda dividender som fångats upp av månadsenkäter. Dividenderna avdras från det förväntade resultatet. Dividender som utbetalats till utländska investerare estimeras utifrån den senaste årsenkäten.

När årsenkäterna för året innan blir färdiga i september revideras de preliminära skattningarna av det innevarande årets siffror. Samtidigt stäms det föregående årets månadstidsserier av mot nya årsdata.

Fastighetsinvesteringar i Finland och i utlandet uppskattas utifrån tidsseriedata. Investeringarna har hittills varit obetydliga.

Uppgifternas riktighet och noggrannhet

Processkvalitet

För kvalitetssäkring och förbättring av betalningsbalansstatistiken har stor vikt fästs vid de praktiska specifikationerna av enkätamarna och registernoggrannheten. Hänsyn tas till de institutionella förändringarna i finans- och företagssektorn.

I den finansiella balansen har arbetspensionsanstalternas snabbt växande utländska placeringsverksamhet förändrat sektorfördelningen för kapitalrörelserna. Företagens utländska finansförvaltningscentraler ökar fluktuationerna i företagens interna kortfristiga kapitalrörelser i posten direktinvesteringar. Multinationella bankkoncerners interna kapitalrörelser avspeglas framför allt i övriga investeringar. Företagsköpen orsakar stora svängningar i såväl direkt- som portföljinvesteringar.

Siffrorna kontrolleras regelbundet. På grund av enkätssystemets särart uppstår s.k. urvalsfel endast i årsenkäten om övriga tjänster. Mycket viktigare felkällor än urvalsfel är ramfel och mätfel. Ramfel uppstår när registren släpar efter och alla respondenter inte kan nås. Mätfel uppstår när respondenterna misstolkar informationskravet. I Finland finns mycket stora multinationella företag i förhållande till landets ekonomi och statistiken är därför känslig för just ram- och mätfel.

Statistikfel: restpost

Restposten är nettot av alla fel och bortfall i betalningsbalansen, dvs. redovisningsmässig skillnad mellan summan av bytes- och kapitalbalanserna och den finansiella balansen under en given period. Restposten är relativt sett större i månads- och kvartalstatistiken än i årsstatistiken, där många mätfel på grund av periodiseringar jämnas ut. De stora internationella företagens utländska transaktioner orsakar stora svängningar i statistiken, och inom EMU syns motposterna nödvändigtvis inte i betalningsbalansstatistiken för Finland. Också periodiseringskillnaderna kan avspeglas som stora statistikfel eller som konsekutiva stora statistikfel med olika förtecken.

Revideringar

Data som insamlas med årsenkäter införs som estimat i den preliminära månads- och kvartalsstatistiken under statistikåret. Uppgifterna kompletteras sålunda efter hand vilket kan leda till betydande revideringar i statistiken. De största revideringarna har berott på att uppgifterna om företagets vinstfördelning och om återinvesterade vinstmedel blir tillgängliga först påföljande höst efter statistikåret. Tullstyrelsen reviderar månadsuppgifterna för utrikeshandeln efter hand fram till påföljande vår efter statistikåret. Skattningen av tjänstehandels månads- och kvartalsförskottsstatistik innan årsenkäterna är färdiga har inte föranlett nämnvärda revideringar i bytesbalansen. Däremot har en precisering av begreppet utrikeshandel med tjänster och av statistikföringen lett till betydande justeringar av nivån på tjänsteposterna i slutet av 2000-talet.